

Novák, Otakar

Studia romanica Zagradiensia

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. D, Řada literárněvědná. 1959, vol. 8, iss. D6, pp. 134-135

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/108716>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

luje ze skutečnosti, že to „v literatuře ústně tradované a odkázané na pouhou paměť již z technických důvodů není možné“ (str. 33); nepovažujeme-li již za důkaz opaku homérský epos, je možno odkázat na srbskou ústní epiku. V středověkém sporu o universalía není realismus charakterisován tím, že by „odpíral příznat obecným pojmům existenci neaplikovanou, neztělesněnou v jednotlivých věcech nebo dokonce existenci stojící za věcmi a nad věcmi“ (str. 88); realismus naopak přiznával reálnou existenci pouze obecnému, stojícímu nad věcmi. Wolframova zmínka o Kyotovi jako předloze Parzivala považuje se dnes již obecně za mystifikaci.

Rozsáhlé ukázky textů, zvolené L. Zatočilem s jemným pochopením pro poměrný význam jednotlivých památek a otištěné vesměs podle spolehlivých vydání, jsou vždy provázeny novohornoněmeckým překladem, zčásti převzatým ze standardních germanistických prací, zčásti pořízeným L. Zatočilem. Ale vnučuje se myšlenka: mohou-li být německé překlady, proč není psán německy sám výklad? Obsírné dodatky a poznámky (50 stran) nepřinášejí jen citlivý výběr základní odborné literatury k tematům včetně prací nejnovějších, ale na mnoha místech lapidárně a výstižně shrnují vývoj i současný stav bádání (str. 238, 240 a d., 249 a d., 257), hodnotí a seznamují čtenáře s různými názory na otázky dosud nevyřešené; tak doplňují zanedbané výkladovou část.

Souhrnně lze říci, že Stručné dějiny německé literatury jsou zejména pro historicky poučeného čtenáře znamenitým úvodem do odborného studia starší německé literatury.

Miroslav Beck

Studia Romanica Zagrabienia.

Jsme rádi, že můžeme oznámit, že jsme zahájili výměnu jazykovědné a literárněvědné řady *Sborníku prací filosofické fakulty brněnské university* za publikace *Semináře pro italistiku na filosofické fakultě v Záhřebě*.

Tyto publikace začaly vycházet roku 1956 za redakce M. Deanoviće a P. Guberny, a to pod názvem *Studia Romanica*. Avšak již počínajíc druhým ročníkem (1957) rozšířily tento název na znění *Studia Romanica Zagrabienia*.

Podle ediční poznámky svazčků prvního ročníku měla *Studia Romanica Zagrabienia* vycházet dvakrát do roka střídavě v řeči francouzské a italské. Přesto oba svazčky prvního ročníku přinesly pouze studie uveřejněné v italštině. Teprve od druhého ročníku uveřejňují *Studia Romanica Zagrabienia* články napsané francouzsky nebo italsky.

Jednotlivé svazčky jsou číslovány postupně, tedy nezávisle na číslování ročníků. Rozsah se pohybuje zhruba mezi šedesáti a devadesáti stranami, žádný ze čtyř svazčků prvních dvou ročníků nepřekročil sto stran.

Největší podíl příspěvků, které přinášejí *Studia Romanica Zagrabienia*, připadá prozatím na italistiku, na otázky týkající se italského jazyka a italské literatury, a to buď přímo nebo v jejich vztazích k Jugoslávii.

Pokud jde o příspěvky, zabývající se *otázkami literatury*, je zřejmé, že zde převládá zájem o vztah mezi literaturou italskou nebo francouzskou a literaturou srbskou nebo chorvatskou nad zájmem o přímé řešení problémů italské nebo francouzské literatury. Přesněji řečeno: zdá se, že záhřebské romanisty, působící v Seminárii pro italistiku (nebo jím odchovávané), zajímají toho času především aspekty „osudů“ toho kterého italského nebo francouzského spisovatele (nebo té které italské nebo francouzské knihy) v Jugoslávii. Prosím, aby z této konstatace nebylo snad vyvozováno, že jde o kritiku. Naopak. Domnívám se, že také toto pracovní zaměření je velmi užitečné, ba že je užitečnější, než se často soudívá. Při takové problematice je především dána možnost pracovat s velmi úplným, protože doma přístupným materiálem; dále se tu naskýtá metodologicky plodná možnost částečného srovnávání se zřetelem k domácí literatuře; a konečně lze při osvětlování problematiky tohoto druhu dospívat k velmi potřebným výsledkům, týkajícím se soustavného objasňování významu příslušných vztahů pro utváření domácího kulturního dědictví.

U některých příspěvků jde čistě o stránku bibliografickou (I. Frangeš, *Contributo alla bibliografia verghiana presso i Croati e i Serbi*, č. 2, str. 45—51; J. Tomić, *Baudelaire en Yougoslavie. Bibliographie*, č. 4, str. 33—43): zajisté není třeba šířit se o tom, jak takovému soupisu usnadní práci každému, kdo se chce zabývat nějakou problematikou konkrétnější. V jiných případech jde o něco víc než o pouhou bibliografii, setkáváme se zde již s více nebo méně povšechnou charakteristikou sepsovaných překladů nebo kritických statí, jak po sobě časově následovaly (M. Zorić, *Echi della poesia di G. Pascoli in Jugoslavia*, č. 2, str. 52—60; F. Čale, *La fortuna del Decameron in Jugoslavia*, č. 2, str. 61—67; H. Mandić-Pachl, *Sur une traduction croate de l'Henriade de Voltaire*, č. 4, str. 45—52). Tu a tam se k této charakteristice připojuje letmé naznačení „ohlasů“ těchto autorů nebo děl v Jugoslávii. Avšak s nesporně hlubším a pozornějším rozbohem

překladů se setkáváme jenom výjimečně, např. ve studii J. Jerneje, *Foscolo presso i Croati e i Serbi* (č. 4, str. 3—31). Zde autor — přestože se, jak sám podotýká, omezuje pouze na některé věci podstatné — velmi bystře shrnuje problémy týkající se básnického překládání do srbochorvatštiny (na případu Foscolově), problémy z oblasti obrazů, metra, rytmu, hudebnosti atd. Jiné dva příspěvky (M. Zorić, *Intorno alle „Scintille“ di N. Tommaseo*, č. 4, str. 53—59; *Niccolò Tommaseo: „Scintille“*. Redazione definitiva a cura di M. Zorić, tamtéž, str. 60—89) se přibližují kritice textů a jejich kritickému vydáváním, respektive jsou touto kritikou a kritickým vydáním.

Pouze jedna studie (I. Frangeš, *Su un aspetto dello stile di G. Verga*, č. 2, str. 3 až 44), zároveň nejrozsáhlejší ze všech, zabývá se zajímavě a soustředěně zvláštním problémem přímo italistickým, otázkou „vnitřního dialogu“ u Giovanna Vergy. Dospívá přesvědčivou argumentací k celkovému závěru, že patero různých způsobů užití stylistického prostředku dialogu „dovolilo Vergovi rozbit typ italské prózy, který převládá až do té doby“ (jde o typ prózy manzoniovské) a „udělalo z něho spisovatele, od něhož vycházejí veškeré vážné pokusy moderní italské prózy“ (str. 44.) Tuto zevrubnou stylistickou studii lze označit za pozoruhodně analytickou.

Čtvrtý svazček přináší dodatkem seznam nadepsaný „*Studia et periodica invicem accepta*“. Těší nás, že tam zjišťujeme také český *Časopis pro moderní filologii a Philologica*. Lituje jen, že tiskové chyby na str. 90 název těchto časopisů znetvořily („pri“ místo *pro*, „*Philologus*“ místo *Philologica*). Doufáme, že navpříší v tomto seznamu najdeme také již uveden *Sborník prací filosofické fakulty brněnské university*.

Závěrem vyjadřujeme naději, že navázaná výměna našich publikací bude moci pokračovat plynule, a přejeme sympatickým svazčkům mladých *Studia Romanica Zagrabienica* mnoho zdaru. Otakar Novák

Christian Morgenstern, Šibeniční písně. (Státní nakladatelství krásné literatury hudby a umění, Praha 1958.)

Rada našich starších i mladších básníků a překladatelů se pokoušela s větším nebo menším zdarem o převod alespoň několika skrovných ukázek z bohatého a originálního zdroje Morgensternovy lyriky. Ale výsledky jejich úsilí zůstaly většinou bez ohlasu roztroušeny po různých časopisech a jsou dnešnímu čtenáři téměř nedostupné. Lze proto s radostí vítat první český soubor Morgensternových *Šibeničních písní*, který podle německého originálu *Alle Galgenlieder* (Insel-Verlag, Leipzig 1936) pořídil Josef Hiršal a k němuž úvodní studii napsal Hugo Siebenschein.

Tento nový překlad Christiana Morgensterna je směšným pokusem zpřístupnit českému čtenáři svérázného a náročnému německého básníka, jehož verše bývaly nejednou prohlášovány za prakticky nepřeložitelné. Kdo je aspoň trochu obeznámen s originálem, ví, jaké téměř nepřekonatelné překážky se stavějí překladateli v cestu. Podařilo-li se J. Hiršalovi tyto překážky, které dosvědčuje též autor předmluvy, zčásti zdolat a navodit v čtenáři jistou představu o této groteskní, ale přitom intelektuální poesii Morgensternově, je to nutno kvitovat s povděkem. Tato skutečnost nás však nemůže a nesmí svádět k tomu, abychom po zevrubné konfrontaci s originálem neviděli nebo nechtěli vidět i slabiny a meze překladu. Říká-li J. Hiršal ve svém krátkém doslovu: „Ačkoliv jsem se v několika versích pokoušel o přeložení všech čísel, nemohl jsem doposud zařadit básně *Das Gebet*, *Das Problem*, *Der Mondberg-Uhu*, *Igel* und *Agel* a *Der Purzelbaum*, neboť se mi zatím, děleje co děle, nepodařilo objevit plně vyhovující český protějšek jejich verbálního vtipu, zvukomalby a pro Němce samozřejmého vnitřního významu,“ je to slovo poctivé a mužné. Ale nemůže se mu rozumět tak, jako by se to autorovi bylo podařilo všude jinde, tj. jako by se v ostatních číslích vyrovnal s předlohou do všech důsledků. Přitom nejde ani tak o otázku, zda Hiršalovy překlady či parafráze zachovávají důsledně rytmus a rýmové schéma originálu, jako spíše o to, zda se mu všude podařilo najít adekvátní výraz či obraz, který by byl s to navodit v čtenáři aspoň do jisté míry představu originálu. Doporučuje-li překladatel čtenářům, které četba Morgensternových básní zaujme, aby se seznámili s jejich německými předlohami (mám za to, že to v mnohých případech bude pro pochopení smyslu básně přímo nutné), lze to jen schvalovat, ale tento apel se může vztahovat jenom na čtenáře, kteří umějí dobře německy, nehledíc k tomu, že ani pro ně nebude vždy snadné, postihnout plně smysl některých básní.

Do jaké míry snesou Hiršalem přeložené básně srovnání s originálem? Dovolím si uvést několik zcela jednoduchých příkladů na doklad toho, že se Hiršalovi nepodařilo vždy adekvátně přetlumočit předlohu:

Hned v celkem prosté básni *Die beiden Esel* není z 2. verše 2. dvojverší: „Pojd', rázem to ukončím!“; odpovídajícího verší předlohy: